

Gerardjan Rijnders/
Bob Van Dantzig

ties weer op te wekken. Maar hun taal is in het ongerede geraakt en er heerst een stelselmatig misverstand. Eén voorbeeld:

Lineke: Vrouwpjes die met lange tepels in hun thee roeren, las ik laatst. En het woord beleid wordt altijd het woord belediging.

Titus: Da's niet zo gek.

Lineke: En als je me kust, weet ik nooit wat wie z'n haar tong is.

Titus: Zou ik me niet over opwinden.

Lineke: Dan windt het me ook niet meer op. Waarom zei je dat laatst tegen me?

Titus: Wat?

Lineke: Dat durf ik niet te zeggen.

Titus: Was het zo erg? Lineke: Toen ik je vroeg: wat vind je het lekkerst?

Titus: Dat hangt toch helemaal van de situatie af. In bad is weer anders dan op een grasveld. Wat zei ik dan? Anaal?

Lineke: Vind je dat het lekkerst?

Titus: Dat zei ik net, hangt van de situatie is. Als het koud is, of met badschuim.

Lineke: Waarom zeg je dan zoiets?

Titus: Anaal?

Lineke: Nee, dat durf ik niet te zeggen.

Titus: Als jij dat niet durft, dan kan ik toch niet zeggen waarom ik dat zei?

Lineke: Maar dat zei jij nu juist: dat durf ik niet te zeggen.

Het gaat fout tussen de twee gelieven omdat ieder op een eigen spoor zit en daardoor andere woorden hoort dan er gezegd worden. Of niet mee is gegaan in de gedachtenlijn van de ander en dus de context van een zin niet begrijpt en stelselmatig wat

letterlijk is figuurlijk interpreteert of andersom.

In *Tulpen vulpen* doen de gelieven, die nu John en Joke heten en een driehoeksrelatie onderhouden met Job, nauwelijks meer moeite om de symbiose tot stand te brengen. En de spraakverwarring wordt dan ook nog ingewikkelder.

Job: Wat zei ze?

John: Een poging tot doodslag.

Job: Dat ik dat vraag?

John: Dat ik dat was, ben. Moord, sorry, verliefd.

Job: Zei zij dat? Verliefd'?

John: Nee, ik. En toe zei zij: een poging tot moord.

Job: Doodslag.

John: Moord.

Job: Op haar?

John: Op jou.

Het zou tientallen minuten kosten om uiteen te rafelen welke gedachtenlijnen aan deze misverstanden ten grondslag liggen. Maar je hoeft je die allemaal niet te realiseren om te weten dat de structuur van hun twee verschillende gedachtenwerelden begrip en dus een vorm van symbiose uitsluit. Wat dit soort gesprekken verbijsterend en gruwelijk maakt, is dat het maar door gaat en dat de 'gelieven' het vanzelfsprekend, normaal lijken te vinden. Terwijl je als toeschouwer alleen maar wil krijsen: hou op!, gaan zij doodgemoedereerd door. Hoewel... aan het eind van *Tulpen vulpen* verrast Rijnders ons

nog met een *theatraal* cliché. Joke is zwanger en zegt tegen haar vriend John dat ze weggaat.

Joke: Weg. Alleen. Een soort poppenhuis.

John: Dat kan. . .

Joke: Dat moet.

John: Kut.

Joke: Goed. Kut.

De trilogie, zoals de drie stukken in het spraakgebruik zijn gaan heten, zijn ongetwijfeld Gerardjan Rijnders meesterwerk. Ik zou niet weten wie indringender een beeld heeft gegeven van hoe samenleven wordt uitgehouden doordat de twee samenlevenden steeds meer opgaan in hun eigen denkwereld. Daardoor verdwijnen de gevoelens van liefde, al is de taal tegelijkertijd het enige middel waarmee gevoelens kunnen worden opgewekt. De taalvirtuositeit waarmee Rijnders dat oproept, is in Nederland vrijwel onovertroffen.

Kunst en liefde

Deze kleine-zaal-trilogie heeft een grote-zaal-vervolg gekregen in *Ballet*. Het stuk begint met een bruiloft. Als het bruidspaar, Orfeus en Eurydice geheten, alleen achterblijft, ontstaat er een dialoog waarin Eurydice het beperkte bewustzijn aan de orde stelt. Vroeger dacht ze dat alles wat ze niet zag, er ook niet was. Ze keek voortdurend achterom. Rijnders pakt nu een thema op dat hij al in *Rosemary Clooney's Baby - The u.s. of us*